

Suomen lastenkulttuuriliiton lausunto kulttuuripoliittiseen selontekoon

Kulttuuripoliittisen selonteon kyselyssä nousi kulttuurialalta saatujen vastausten perusteella kaksi asiaa ylitse muiden: kulttuurikasvatussuunnitelmat ja Taidetestaajat-kulttuurikasvatusohjelma. Näitä kulttuurikenttä kannattaa laajasti ja lähes yhtenä rintamana. Näitä kokonaisuuksia ei kuitenkaan mainita kulttuuripoliittisessa selonteossa. Nyt toimenpideohjelmaa valmisteltaessa on syytä muistaa erityisesti nämä kaksi.

Lasten ja nuorten kasvu kulttuurin tekijöiksi ja kokijoiksi on ratkaisevaa elävän suomalaisen sivistyksen kehittymiselle. Alueelliset ja paikalliset erot taiteen, kulttuurin ja kulttuuriperinnön tarjonnassa ja käytössä ovat suuria. Kulttuurin saatavuutta ja saavutettavuutta parantavilla toimilla voidaan vahvistaa ihmisten osallisuutta ja hyvinvointia, mahdollisuuksien tasa-arvoa sekä torjua eriarvoistumiskehitystä ja luottamuksen rapautumista. Näihin tavoitteisiin pääsemiseksi Suomen lastenkulttuuriliitto esittää, että seuraavat asiat huomioidaan kulttuuripoliittisen selonteon toimeenpanosuunnitelmassa:

1. KULTTUURIKASVATUSSUUNNITELMAT VELVOITTAVAKSI OSAKSI PERUSOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAA

Jotta kaikilla lapsilla ja nuorilla on mahdollisuus kokea ja tehdä taidetta ja kulttuuria, on kulttuurikasvatussuunnitelmat saatava velvoittavaksi osaksi valtakunnallista perusopetuksen opetussuunnitelmaa. Kehittämishankkeilla (2021–24) on saatu kulttuurikasvatussuunnitelmien määrää kasvatettua ja laatua kehitettyä, mutta pysyvä toiminta jää liiaksi kuntien hyvän tahdon varaan. Kuntia ja kouluja velvoittavan opetussuunnitelman lisäksi tarvitaan pysyvä valtakunnallinen kulttuurikasvatussuunnitelmien kehittämisohjelma, jolla ohjataan, kehitetään ja myös rahoitetaan toimintaa. Tällaiset löytyvät mm. Norjasta, Portugalista ja Armeniasta.

2. LASTENKULTTUURIN RAHOITUS VASTAAMAAN TOIMINTAA JA TAVOITTEITA

Lastenkulttuurikeskusten yleisavustusten summat ovat samat kuin yli 20 vuotta sitten, jolloin käynnistettiin Taikalamppu-verkoston avustukset. Ala ei ole saanut minkäänlaisia indeksikorotuksia valtionavustuksiin (vrt. Taiteen perusopetus).

Ilman resurssien nostoa ei voida odottaa toiminnan tai saavutettavuuden edistämistä. Määrärahojen pysyessä ennallaan ja kulujen kasvaessa lapset ja nuoret ovat joutuneet mittavien sopeuttamistoimien kohteeksi heille suunnatuissa taide- ja kulttuuripalveluissa (esim. avoin perhetoiminta, varhaiskasvatuksen ja

koulupäivän aikana tapahtuva toiminta, tapahtumat, työpajat, näyttelyt).
Syrjäseuduilla tilanne on erityisen tukala.

Juhlapuheiden ja papereiden sijaan tarvitaan tekoja = resursseja.

3. TAIDETESTAAJAT-KULTTUURIKASVATUSOHJELMA PYSYVÄKSI OSAKSI PERUSKOULUA

Suomen suurin nuorten kulttuurikasvatusohjelma on jatkunut Suomen Kulttuurirahaston ja Svenska kulturfondenin rahoittamana lukuvuodesta 2017. Oikeusministeriön demokriapalkinnolla ja Sivistysalan, SIVISTA, Sivistyksen puolesta -tunnustuksella palkittu Suomen ainoa valtakunnallinen kulttuurikasvatusohjelma tavoittaa lukuvuosittain koko ikäluokan, 100% kahdeksaluokkalaisista. Nykyisen hallituskauden päättyessä yli 10 % suomalaisista on osallistunut taidetestaukseen.

Rahastot ovat jättäytymässä pois rahoittamisesta tämän hallituskauden aikana. Taidetestaajat-ohjelman jatko on turvattava, ja valtion otettava rahoitusvastuu.

4. LASTENKULTTUURIN JA TAIDEKASVATUKSEN TUTKIMUSTA ON TUETTAVA

Kulttuuri- ja taidekasvatuksen tutkimus, arviointi ja selvitykset loistavat poissaolollaan, jos verrataan nuorisolaan tai liikuntaan. Rahoitus on puutteellista ja yhteistyö tutkijoiden ja käytännön toimijoiden kesken olematonta. Toimintaa täytyy tukea enemmän ja työtä tulee ohjata valtion tai valtion nimeämän tahon tasolta.

5. ALAN KANSAINVÄLISYYDEN EDISTÄMISTÄ ON KEHITETTÄVÄ

Suomi on kaukana Euroopasta ja osallistuminen kansainvälisiin verkostotapaamisiin on resursseja vievää. Yhteistä alan kansainvälistä strategiaa ei ole olemassa. Jäämme Euroopan laidalle, jos kansainvälistä toimintaa ei tueta. Vain isot toimijat, joilla on resurssit kunnossa, pystyvät toimimaan kansainvälisessä viitekehyksessä. Valtion ja ministeriön tavoitteena täytyy olla alan toimijoiden tukeminen niin, että heillä on tarvittavat resurssit luoda kansainvälisiä verkostoja.

Lastenkulttuurin kautta vahvistuva kulttuurinen osallisuus on investointi lasten kykyyn toimia tasavertaisina erilaisissa yhteisöissä ja yhteiskunnassa läpi elämän.

Lastenkulttuuriala on kustannustehokas: sen tuotto-panossuhde on parasta, mitä taide- ja kulttuurialalla saa. Toisaalta lastenkulttuuri ei ole muusta kulttuurialasta erillinen saareke, johon kulttuurin muu alasajo ei vaikuttaisi. Laadukasta lastenkulttuuria voi olla vain, jos on kulttuurin ammattilaisia.

Eduskunnan keskustelu 19.2.2025 valoi uskoa siihen, että kulttuuripoliittisen selonteon toimenpidesuunnitelmassa lastenkulttuuria edistetään laajasti. Suomen lastenkulttuuriliitto ja koko sen edustama lastenkulttuuriala ovat luonnollisesti tässä työssä apuna.

Lisätietoja:

Toiminnanjohtaja
Aleksi Valta
Suomen lastenkulttuuriliitto
aleksi.valta@lastenkulttuuri.fi
puh. 0408205425